

Erfgoednieuws 12|2021

- 2 | GRUNN, een spel over ploniers
- 5 | Midwinterhoorns in Groningen
- 7 | WoordWaark In Westerkwartier
- 9 | Een film voor het Veenkoloniaal Museum
- 10 | 20 Jaar Nieuwjaarsconcerten in Noordbroek
- 12 | Tentoonstellingen en activiteiten

Midwinterhoorns in Groningen

door Hedwig Sekeres
 Beeld: www.levendergoedgroningen.nl

Op koude winterdagen kan je met een beetje geluk in Westerwolde luisteren naar de midwinterhoorns van de Giezelbaargbloazers. Het blazen van de midwinterhoorn is een traditie die vooral geassocieerd wordt met Twente, maar die sinds een aantal jaren ook in het oosten van Groningen bekend is. Jan Bossen, secretaris van de Giezelbaargbloazers uit Veele, licht het gebruik toe.

Het begin van een traditie

Een jaar of zeventien geleden ging een aantal inwoners van Veele op weg naar het Drentse Diever om daar mee te doen aan een winterwandeling met vuurkorven en midwinterhoorns. Op de terugweg naar Veele besloten ze om ook in Westerwolde een vereniging voor midwinterhoornblazen op te richten. Wel vonden ze het belangrijk om eerst te toetsen of het historisch verantwoord was om deze traditie ook in Groningen te laten wortelen. Ze vroegen de conservator van het Museum Klooster Ter Apel of zo iets in Groningen kon. Na korte tijd kwam het antwoord: volgens de conservator was het

blazen van de midwinterhoorn iets wat vroeger in het hele Saksische gebied gebeurde en dus ook in Groningen goed mogelijk was. En zo geschiedde.

Adventsperiode

De midwinterhoorn mag alleen buiten geblazen worden tussen de eerste Adventszondag en Driekoningen. Volgens Bossen is het blazen van de midwinterhoorn van oudsher een heidens gebruik, waarbij er geprobeerd werd om zoveel mogelijk geluid te maken om in de donkere maanden boze geesten weg te jagen. Tot de komst van Bonifatius was het heidendom in het Saksische

gebied nog erg groot, maar met de introductie van het christendom is ook het blazen van de midwinterhoorns gekerstend. De christelijke inslag die er toen aan is gegeven is dat de hoorns de komst van het nieuwe licht, dus de geboorte van Christus, aanblazen. Dat is ook de reden dat de hoorn alleen in de periode tussen de Advent en Driekoningen geblazen wordt. Volgens Bossen zit in het christendom ook de verklaring voor de populariteit van het midwinterhoornblazen in Twente ten opzichte van de andere Saksische gebieden. Door de Reformatie werd het gebruik als heidens gezien, maar omdat Twente een beetje een Roomse enclave is, kon de traditie daar beter

stand houden. Maar ook dat ging niet zonder horten en stoten: rond 1900 begon de traditie weer wat op te leven, maar ten tijde van de Eerste Wereldoorlog werd die verboden omdat het geluid van de hoorns teveel op een militair signaal leek. Rond de Tweede Wereldoorlog werden de hoorns juist gebruikt om onderduikers te waarschuwen voor razzia's. De meeste midwinterhoornblazers wonen ook nu nog in Twente, maar in het hele Nedersaksische taalgebied (dus ook over de grens met Duitsland) zijn ze te vinden.

Activiteiten

Tijdens het blaasseizoen zijn er verschillende activiteiten. In Twente gaat er jaarlijks een

blaasstoet naar een vast punt in het dorp om de advent aan te blazen. In Veele is dat ook geprobeerd, namelijk bij de Giezelbaarg waar de vereniging haar naam aan te danken heeft, maar dat was geen groot succes. De Giezelbaargbloazers hebben toen contact opgenomen met de kerspelkerken van Westerwolde om te vragen of ze de advent bij de kerken aan mochten blazen. Na enig twijfelen gingen de kerken akkoord, en sindsdien klinken op de eerste Adventszondag de klanken van de midwinterhoorn in Sellinger, Vlagtwedde, Onstwedde, Wedde en Vriescheloo. Voor de kerkgangers in deze plaatsen is de 'nieuwe' traditie inmiddels vaste prik, en

[Benieuwd hoe zo'n midwinterhoorn klinkt? Hier kan je beluisteren hoe de Giezelbaargbloazers in Vriescheloo de Advent aankondigen.](#)

de vereniging krijgt elk jaar de vraag of ze dit jaar weer komen. Een andere belangrijke activiteit in het blaasseizoen is het vervaardigen van de instrumenten. Sommige leden van de Giezelbaargbloazers kiezen ervoor om een instrument te kopen, maar iedere dinsdagmiddag zijn er zeker een man of vijf à zes bezig met het maken van de hoorns. De basis van het instrument is een tak of boomstam met een mooie vorm. Wanneer leden een geschikte tak tegenkomen in het bos, vragen ze de boswachter of ze hem mee mogen nemen of af mogen zagen. Ook zijn er hoveniers uit de omgeving die af en toe een tak komen brengen wanneer ze er een mooie vinden.

Streektaal en geschiedenis

Doordat leden van de Giezelbaargbloazers ook lezingen en gastlessen geven over het midwinterhoornblazen kent de vereniging redelijk veel aanloop. De lezingen worden uitsluitend in

het Gronings gegeven en dat geldt ook voor de gastlessen op basisscholen. Het Nedersaksisch is een erkende taal, dus volgens Bossen mag dat ook betekenen dat het voor dit soort gelegenheden gebruikt wordt.

Ook de naam van de vereniging is hoorbaar verbonden met het Gronings. De vereniging is vernoemd naar de Giezelbaarg, een punt bij Veele waar een verhoging in het land zit. Van oudsher werd hier recht gesproken en werden er straffen uitgevoerd. Op het weiland naast de Giezelbaarg stond tussen 1500 en 1700 de galg. Ook heksen werden daar verbrand, waar nu een plaquette met namen nog aan herinnert. Bij de Giezelbaargbloazers worden de lokale geschiedenis en de streektaal zo meegenomen in een 'nieuwe' traditie, die hopelijk nog lang stand houdt. Voor december staan er in ieder geval, als corona het toelaat, een aantal mooie optredens gepland. Op 6 januari wordt het seizoen afgesloten met de jaarlijkse midwinterhoornwandeling rond de Giezelbaarg.

Meer weten over (winterse) tradities en gewoonten in Groningen? Kijk op www.levendergoedgroningen.nl.